

Matej Puc, gledališki igralec

NAJPREJ NAJTI, NATO ZBEŽATI, POTEM SPREJETI

ANDREJ JAKLIČ

Prejšnji teden je bila v Mestnem gledališču ljubljanskem (MGL) premiera drame Henrika Ibsena, *Peer Gynt*. Eno največjih in najpriljubljenjših del svetovne dramatike kljub svoji starosti, nastalo je v drugi polovici 19. stoletja, gledališkimi ustvarjalci še vedno pomeni velikanski izziv. Matej Puc je stalni član ansambla MGL že dobro desetletje. V tem času se krivulja vlog, s katerimi se sooča iz sezone v sezono, zanesljivo in stalno dviguje. Dviguje predvsem v smislu kompleksnosti, zahtevnosti, potrebnih izkušenj in količine vloženega truda, potrebnega za kakovostno opravljeno delo. Za igralski presežek pa je praviloma treba vložiti bistveno več, kot se morda zdi na prvi pogled. Dati je namreč treba tisto, kar je najtežje – svežino, izvirnost, drugačnost ... Treba je priznati, da mu zadnje sezone to kar dobro uspeva.

Visok igralski ritem vas spremlja že kar nekaj sezon, seznam vlog, v katerih se pojavljate, je impresiven. Zevs v Iliadi, Jay Gatsby v Velikem Gatsbyju, pred nekaj dnevi je bila na velikem odru MGL premiera Ibsenove drame Peer Gynt, kjer nastopate v glavni vlogi. Stvari gredo v pravo smer.

Gre, čeprav moram priznati, da sem se kar prestrašil, ko sem izvedel za to vlogo. Gre namreč za gotovo največjo stvar, do katere sem in še vedno čutim veliko odgovornosti in pritisk. Ki pa sem si ga na žalost ustvaril večinoma sam.

Med vašo igralsko potjo in življenjsko zgodbo Peer Gynta se vzpostavlja nekakšna analogija. Vaš karierni zamah na eni strani, na drugi Peerova enormna lakota po življenju, katere žrtev nazadnje postane tudi sam. Kako lovite ravnotežje med temi skrajnostmi, v katerih ste se znašli?

Tako, da se situaciji, v kateri sem se znašel, enostavno prepuščam. Preveč sem že v izhodišču nagnjen k temu, da pretirano analiziram. Zato se v zadnjem obdobju močno trudim stvari doživljati takšne, kot so, ne pa se jih že vnaprej bati in se z njimi pretirano obremenjevati.

Pa vam to uspeva?

Kolikor toliko. Uspeh je že to, da sam sebe uspev v to prepričati. In tukaj vidim povezavo med Peerom in mano, tudi njemu se stvari kar dogajajo. On si jih sam zakomplicira, se jim pa hkrati tudi prepušča. Zdi se mi, da je *Peer Gynt* besedilo, ki ga vsak bralec ali ustvarjalec lahko bere zgolj kot avtobiografsko. Vsaj jaz ta beg v sanjski svet, beg od odgovornosti in izogibanje soočenju z realnim tako razumem. In zame je dejstvo, da si ta beg lahko privoščimo, velikanski privilegij. Seveda skozi ta svet ponovno odkrivamo svoj lastni jaz, kar pa ni vedno najbolj prijetno.

Kateri je po vašem mnenju ključni razlog, zaradi katerega je Peer Gynt več in eden največjih kariernih izzivov ne samo za igralce, temveč tudi za režiserje?

Vsi ga omenjajo v povezavi s *Hamletom*, *Don Juanom*, tudi *Faustom*. To so vse besedila, ki se sprašujejo o življenju in prevprašujejo bistvo človeka. Tudi *Peer Gynt* si skozi svoje fantazije odgovarja na vprašanje, kdo sploh je. Končni odgovor pa je, da v bistvu ni nič.

Se strinjate s tem?

Se.

Ibsen je delo napisal pri skoraj štiridesetih. Danes je jasno, da je šlo tudi za njegovo ustvarjalno prelomnico, drame, nastale pozneje, se od njega tako stilno kot vsebinsko precej razlikujejo. Sveta, o katerem govorijo, ne zajemajo v takšni popolnosti, tematsko postanejo bolj partikularne, zato so tudi povsem drugačnih oblik. Prepričan sem, da je to dramo mogoče brati predvsem kot manifest mlajše generacije, določene obdobja, pogleda na svet, ki se bolj kot v preteklosti zazira v prihodnost.

Tudi meni se to že dogaja, stvari se počasi spreminjajo, neke vrste zrelost se naseljuje tudi v meni. In prepričan sem, da če ne bi imel določenih izkušenj, bi besedilo le stežka razumel, vsaj tako, kot ga razumem danes. Zdaj poznam vse njegove strahove in razlog, zakaj se je umaknil v svet fantazije, ki ga ves čas spremljamo. Šele pozneje izvemo, da je

pravzaprav običajen državljani, dober oče treh otrok ...

Osebnost se s tem, da je edino, kar človeku ostane v življenju, beg v fantazijo, ne strinjam. Jaz bi rad bil ravno v tem svetu, tukaj in zdaj, nočem tega, kar govori Peer, »na vse strani pretrgati vezi, z domom in prijatelji«, torej pretrgati z vsemi, da bi se dokopal do ultimativne skrivnosti. Takšen princip naj bi bil zanj edini kriterij pravega raziskovanja ali pravega umetnika. Jaz rabim varno zatočišče. Peer nenehno beži od doma, jaz pa rabim bazo, v katero se vračam po opravljenem delu.

V zadnjem delu besedila se njegov vehementen odnos do sveta začne spreminjati, vedno bolj postaja spravljiv, nekonflikten, že skorajda ponižen. Ne za tragično spoznanje, pač pa za treznost kot posledico spoznanja, da tako pač je.

Materina smrt, po kateri se to začne dogajati, je nekaj, kar je zanj ključno, v bistvu gre za obliko odrešitve. Dokler je bila živa, je čutil, da se mora kar naprej vračati, da ne more biti on sam. Hkrati pa lahko zaradi tega ves čas beži od odgovornosti. Pozneje pa spozna, da je vse skupaj nič. Moj Peer Gynt je bolj veseljak, razposajeni sanjač, temačna figura, ki si lastna popotovanja ustvarja iz nemoči.

Omenili ste predanost. Za igralca to pomeni večino življenja prebiti v »black boxu«, v črni gledališki škatli, nenehno razvijati svoj talent, hkrati pa se marsičemu odreči. To pomeni, ste da takrat, ko ste najboljši, kot osebnost najbolj prazni. Lupina.

Poklic res požre ogromno časa, a mene to kljub vsemu hrani. Ali pa ravno zaradi tega, ker to jemljem resno, celo preresno, nujno rabim pristan, v katerega se zasidram. In če ne bi imel tega, kdo ve, kam bi odplaval. Hkrati pa to tudi izredno vrača. Zdi se mi, da se vse to nekako pretaka. Vseeno pa predanost mora biti. Tudi tega se še vedno učim. Tega, da se na vsaki vaji nekaj zgodi, kar je moj cilj. Zato se na vsaki vaji borim proti lastni lenobi. To se mi dogaja tudi zato, ker sem v nekem starostnem in zrelostnem obdobju, ko se mi zdi, da je čas treba pa že vseeno malce bolje izkoristiti. Tudi doma ne znam več tako dobro lenariti, kot sem znal nekoč. Bil sem mojster lenarjenja, česar si ne dopustim več.

MGL je vaša prva in edina institucija. Razmišljate o tem, da bi zamenjali delovno okolje, poskusili še kje drugje?

Če bi mi telo dalo znak, bi šel. Za zdaj mi ga ne daje. Nič mi ne govori, da bi moral iti drugam. Vprašanje je tudi, kaj bi bilo drugače. Enako bi bil odgovoren, enako bi se sekiral. Zagrabil sem tisto, kar je prišlo. In to je bil MGL, ki je na srečo barka, ki se zadnja leta spreminja v vedno bolj zanimivo. Kar

se tiče svobode, si danes nikakor ne bi upal delovati s statusom svobodnega umetnika, čutim preveliko odgovornost do družine ... Vsekakor pa občudujem tiste, ki v njej že dolgo časa vztrajajo.

Vsako gledališče ima svojo estetiko, ki se sicer lahko spreminja, a ne bistveno. Gledališče ima neskončno oblik. Ne glede na gostovanje številnih režiserjev ste ves čas znotraj ene.

Vse, kar mi je ponujeno, si naredim zanimivo. Rad bi sam sebi verjel, da me v takšno delovanje vleče radovednost. Rad bi se lotil projektov, s katerimi bi se soočil s svojimi igralskimi in osebnimi zavorami. Da vidim, do kam se lahko spravim. Ravno v smeri še večje drznosti mi še manjka nekaj prehojene poti. Nikoli še nisem bil soočen s tem, da se moram odločiti, do kam bom šel. Seveda se bojim rutine. Proti njej se mora igralec nujno boriti.

Kako?

Tako, da se nenehno bori sam s sabo. Tako, da se žene naprej, da ne privoli v to, da bi po liniji najmanjšega odpora rešil neki problem.

Človek rine v pričakovano, ker je lažje, hkrati pa je treba za dober rezultat to ves čas preseirati. Torej vse skupaj postaja vedno težje.

Res, z vsako izkušnjo to postaja težje. Poleg tega moraš okoli sebe imeti pravo ekipo, vzdušje, nekoga, ki te zna usmerjati. Jaz rad delam z nekom, ki me ves čas dreza, ki me sili v druge, nepričakovane situacije. In to tako v gledališču kot pri filmu, kjer sem se pred časom že znašel v fazi, ko sem dobival večinoma vloge idealnega, nežnega, ljubeznivega, do vseh prijaznega moškega.

V gledališču niste »formatirani«.

Na srečo ne. Na začetku sem bil sicer nekdo, ki je kar naprej ljubil a bistveno raje imam in boljše se počutim v vlogah, kot je na primer Peer Gynt. Imam pa tudi srečo, da za tovrstno higieno, za menjavanje značajsko različnih vlog, zelo dobro skrbi naša umetniška vodja. Tudi sicer me poleg gledališča zanima še ogromno drugih stvari. Zavedam se, da je to edini način, da bom na vajah lahko našel in ponudil kaj novega. Niti slučajno nočem postati rutiniran tip igralca, ki ne zanima ne delo kolegov ne predstave, tip igralca, ki igra, kot pač igra ... Ampak kot sem rekel, okolje je v redu, zato ne čutim potrebe, da bi ga menjal. Sploh zdaj, po obdobju krize.

Igralske?

Da. Po *Iliadi* zaradi izčrpanosti in zasičenosti enostavno nisem več mogel naprej. To sem tudi jasno in odkrito povedal in na srečo naletel na razumevanje. Dobil sem čas, da sem se razbremenil ... Zdaj je spet vse v redu, ponovno sem zadovoljen, ko se na

Page: 17

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 846 cm2

3 / 3

vaji zgodi premik, ko se odprejo nove poti, vrnilo se je veselje do igranja, raziskovanja ... Na neki način sem se spet vrnil nazaj na začetek.

Državljan Kane Orsona Wellesa na neki način ves čas preigrava podoben motiv kot Peer Gynt. Vračanje nazaj, v primarno, na začetek ...

Ja, ves čas ga vleče nazaj. Gre za neko primarno željo, ki je del vsakega. Tudi če hočeš oditi, prekiniti, tega ne moreš narediti, ne glede na to, kar počneš. In to celo življenje. Tudi Peer pravi, da »ko sem odhajal iz teh krajev, smo pluli tod, in pravijo, da kar je najgloblje v človeku, ostane najdlje«. Od tega ne moremo pobegniti. Oziroma, najprej moramo te stvari najti, potem zbežati od njih, nazadnje pa jih, hočeš nočeš, sprejeti. ■

FOTO SEBASTIAN CANAZZA